

Nieuwe Waterweg 150 jaar

Op 6 november 1952 slaat het Panamese stoomschip Faustus een gat in de Noorderpier in Hoek van Holland en zinkt, belangstellenden kijken toe.

Jaaroverzicht 2022

Beste lezer,

Aan het einde van het jaar maken we de balans op: Wat is er gebeurd? Hoeveel werk is er verzet? Wat zijn de resultaten en welke zaadjes zijn geplant? Het jaaroverzicht 2022 laat zien wat de medewerkers van Stadsarchief Rotterdam samen voor elkaar hebben gekregen en met wie. En dat is veel, heel veel. Ik benoem graag een aantal hoogtepunten.

Het onderzoek naar de oorlogsslachtoffers van de periode 10 tot en met 14 mei 1940. Een prachtige samenwerking met Stichting Voorouder. Eindelijk kunnen familieleden dit deel van hun familiegeschiedenis compleet maken. Het voorlezen van de namen van de slachtoffers in de Laurenskerk was indrukwekkend. De geschiedenis werkt nog generaties door.

De continue aandacht voor onze dienstverlening. Er komen steeds meer bronnen online beschikbaar, denk aan de passagierslijsten van de Holland-Amerika Lijn, maar ook aan beeldmateriaal en archieven zoals de Rotondecollectie en het archief van textielhandelaren Sint Homobonus. Ook is de publieksservice digitaliseren op verzoek gelanceerd. Zo kunnen onze bezoekers makkelijker steeds meer bronnen digitaal raadplegen.

Samenwerken met collega's en collega-organisaties in Rotterdam en Nederland voor het delen van kennis, het organiseren van activiteiten, het maken van een tentoonstelling of het publiceren van een boek. Een mooi voorbeeld hiervan is de laagdrempelige publicatie over het koloniaal verleden van de stad die voor elke Rotterdammer gratis beschikbaar is. Een ander voorbeeld is de buitenexpositie in Hoek van Holland die tot stand is gekomen samen met Historisch Genootschap Hoek van Holland of de vakverdiepingsbijeenkomst voor vakgenoten in heel Zuid-Holland. Samen krijg je meer voor elkaar.

Het 165-jarig jubileum van het stadsarchief. Dat is onder andere gevierd met een tentoonstelling samengesteld door de medewerkers. Deze favoriete archiefstukken geven een mooi overzicht van de collectie die in 165 jaar is opgebouwd.

En zo kan ik nog langer doorgaan. Ik neem u graag mee op reis langs de wederwaardigheden van het stadsarchief in 2022.

Veel leesplezier!

Jantje Steenhuis
Stadsarchivaris van Rotterdam

Stadsarchief Rotterdam
Hofdijk 651, 3032 CG Rotterdam
stadsarchief.rotterdam.nl

Volg ons op:

Studiezaal

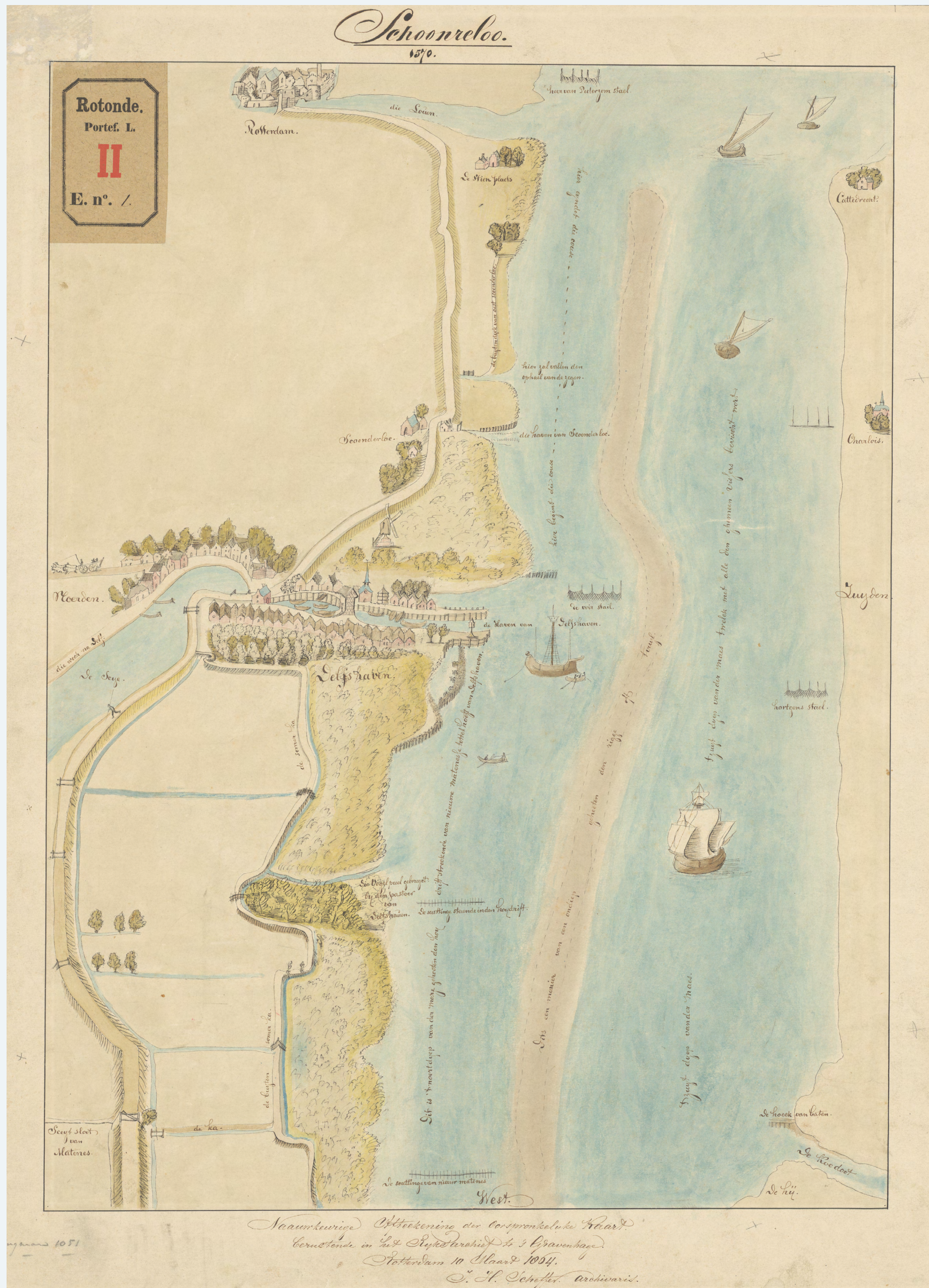
Bezoeken: **5.894**

Opgevraagde stukken: **26.672**

Informatieverzoeken mail: **11.996**

Informatieverzoeken telefonisch: **3.314**

Toegankelijk maken

Vanaf begin 2022 zijn alle [passagierslijsten](#) van 1900 tot en met 1969 van de [Holland-Amerika Lijn](#) voor het eerst online doorzoekbaar.

Het gezamenlijke project van CBG | Centrum voor familiegeschiedenis en Stadsarchief Rotterdam heeft in totaal drie jaar geduurd. De media-aandacht voor de afronding van het project heeft bijgedragen aan de bekendheid van de passagierslijsten. Op de website wordt deze bron veelvuldig geraadpleegd door bezoekers.

De technische tekeningen en kaarten van de [Rotondecollectie](#) en drie grote fotocollecties zijn toegankelijk gemaakt. Het nieuwe beeldmateriaal wordt vaak snel gevonden door de bezoekers van de website en regelmatig hergebruikt door de media en op social media.

Er zijn vijftig archieven toegankelijk gemaakt waaronder het archief van de Rotterdamse inkoopvereniging van textielhandelaren Sint Homobonus (1913-1992).

Service verlenen

Sinds oktober 2022 kunnen bezoekers een verzoek indienen om een [document te laten digitaliseren](#). De gescande documenten ontvangt de aanvrager in de mailbox. Deze gratis service kan aangevraagd worden voor bijna 200 archieven en dit worden er meer. Zo wordt het steeds makkelijker om thuis archiefonderzoek te doen.

De meeste bezoekers van de studiezaal komen om bouwdoSSIERS in te zien. Vaak zoeken zij naar originele bouwtekeningen van hun woning vanwege een verbouwing. Om het zoeken te vergemakkelijken is er in 2022 pilot gestart met Een Zoeksysteem voor BouwdoSSIERS (EZBA). Bezoekers kunnen straks vanuit huis kijken of de juiste tekening aanwezig is.

◀ Een 19e-eeuwse kopie van een kaart uit 1570 van Delfshaven, Schoonderloo en de Nieuwe Maas.

Onderzoeken

In april 2022 hebben Stichting Voorouder en Stadsarchief Rotterdam hun gezamenlijke onderzoek naar de [slachtoffers van het bombardement](#) op Rotterdam van 14 mei 1940 afgerond. Er is nu een lijst met 1.150 namen. Dat zijn niet alleen de slachtoffers van het bombardement zelf, maar alle oorlogsslachtoffers van 10 tot en met 14 mei. Het gaat hierbij om burgers en militairen.

Tijdens de herdenking van het bombardement op Plein 1940 stond Burgemeester Aboutaleb stil bij de slachtoffers en het belang van onderzoek, juist in de huidige tijd. Door onderzoek te doen krijgen de slachtoffers een gezicht en kunnen de verhalen worden verteld. In de Laurenskerk hebben nabestaanden en bekende Rotterdammers de namen opgelezen van alle oorlogsslachtoffers van 10 tot en met 14 mei. Op de Coolsingel was een kleine buitenexpositie met verhalen over de slachtoffers.

Oud-burgemeester van Rotterdam Ivo Opstelten
leest de eerste serie namen van slachtoffers van
10-14 mei 1940 voor. Fotografie: Peter van Wijk. ▶

Toezicht houden

Het inspectieteam heeft veel samengewerkt met andere gemeentes en instellingen. Zo hebben Erfgoed Leiden en Omgeving, het Noord-Hollands Archief en Stadsarchief Rotterdam elkaars archiefbewaarpplaats geïnspecteerd en is er samen met de inspecteurs van gemeente Den Haag en Utrecht onderzoek gedaan naar het informatiebeheer in de applicaties van WIGO4IT, een overheidscoöperatie voor de IT-ondersteuning binnen het sociaal domein. Binnen de gemeente Rotterdam is onderzoek gedaan naar het informatiebeheer bij de organisatieontwikkeling Anders Werken. De adviezen naar aanleiding van het onderzoek zijn goed ontvangen en worden overgenomen.

Trunksale/Kofferbakverkoop in Hoek van Holland (2022).
Fotografie: Hans Wilschut

Burgemeester Aboutaleb opent de tentoonstelling 'REUZENARBEID. De Nieuwe Waterweg in 150 jaar fotografie' te zien van 28 maart t/m 30 september 2022. Fotografie: Jan van der Ploeg

Tentoonstellen

Op 9 maart 1872 – 150 jaar geleden – voer het eerste schip door de [Nieuwe Waterweg](#). Mede door deze verbinding met Europa en de rest van de wereld kan Rotterdam uitgroeien tot de stad die we nu kennen. Als start van dit jubileum wordt de buitententoonstelling '[REUZENARBEID De Nieuwe Waterweg in 150 jaar fotografie](#)' geopend. In deze tentoonstelling zijn foto's van achttien fotografen te zien over het graven van de Waterweg tot de laatste ontwikkelingen in de 'Hoek'. Veertig levensgrote foto's langs de Koningin Emmaboulevard in Hoek van Holland vertellen het verhaal van de ontwikkeling van duin, haven en dorp in de afgelopen 150 jaar. De tentoonstelling is samengesteld door Willem van der Ham en Joop de Jong in samenwerking met het stadsarchief en Historisch Genootschap Hoek van Holland. Op de Lijnbaan is net als vorig jaar een vitrine ingericht met historisch beeldmateriaal. In 2022 was het 110 jaar geleden dat [Abraham Tuschinski](#) zijn eerste bioscoop in Rotterdam opende. In samenwerking met Karel Kindermans en André van der Velden is de vitrine ingericht. Er is ook een wandelroute gemaakt langs vier locaties uit het (film)imperium van Tuschinski.

Al jaren werken CBK Rotterdam, de Kunsthal en het stadsarchief samen om jonge kunstenaars de kans te geven om de stad vast te leggen op papier. In de Kunsthal worden de resultaten van de [stadstekenaars](#) getoond en in het stadsarchief worden de tekeningen voor de eeuwigheid bewaard. Dit jaar was het thema gentrificatie.

In musea door het hele land zijn stukken uit het stadsarchief te zien geweest. Het gaat in totaal om 46 bruiklenen. Het Stedelijk Museum Schiedam heeft voor de tentoonstelling *Levend Landschap* maar liefst zestien werken geleend en in Kunstinstituut Melly is zelfs een hele presentatie met archiefmateriaal gemaakt. De presentatie ging over de Hortus Botanicus die in de 19e eeuw deels op de plek van Witte de Withstraat nu was gevestigd.

Educatie

Leerlingen: 465

Studenten: 287

Volwassenen: 253

Geschiedenislokaal010: 3.900

Bewaren

Binnen het stadsarchief is altijd veel aandacht voor het goed bewaren van fysieke of digitale archieven, of het nu gaat om stukken van de gemeente Rotterdam of andere gemeentes en instellingen. Er zijn weer enorm veel foto's, negatieven, dia's en films gerestaureerd en gedigitaliseerd. In totaal is er meer dan 600 meter archieven verzorgd. In het depot is ruimte gemaakt voor de collectie van de [Atlas van Stolk](#) en het digitale archief van DCMR Milieudienst Rijnmond is overgebracht naar het e-depot in de cloud.

Verwerven

Ieder jaar worden er veel collecties en archieven aangeboden. Het stadsarchief gaat ook actief op zoek naar archieven en collecties die een aanvulling vormen op de collectie. Een aanwinst kan variëren van één foto tot een archief van honderden meters. Twintig overheidsarchieven en 170 particuliere archieven zijn overgebracht. Daaronder bijvoorbeeld een tekening van Chabot, het archief van de Rotterdamse Vrouwenraad en het archief van de Doopsgezinde Gemeente Rotterdam.

Vernoemen

Dit jaar zijn veertien nieuwe straatnamen vastgesteld en is één straatnaam ingetrokken. Het J.A. Deelderplein krijgt aardig wat media-aandacht. In 2024 wordt een pleintje aan de Nieuwe Binnenweg bij de Van Speykstraat en de Josephstraat vernoemd naar de in 2019 overleden schrijver en dichter.

Kennis delen

Na twee rustige coronajaren is er weer veel publiek op bezoek geweest in het stadsarchief, van basisschoolleerlingen tot collega's, relaties en erfgoedorganisaties. Naast de digitale lessen zijn er ook fysieke lessen en workshops gegeven.

Veel groepen hebben een bezoek gebracht voor een kennismaking of een op maat gemaakte rondleiding over een specifiek thema. Zo is het voltallige college van burgemeester en wethouders op bezoek geweest, hebben nieuwe medewerkers van de gemeente Rotterdam kennis gemaakt met het stadsarchief, kregen journalisten een rondleiding over de geschiedenis van de Holland-Amerika Lijn en zijn musea en andere erfgoedinstellingen langsgeweest. De groepen nemen ook een kijkje in het depot, dat is altijd een succes.

Ook zijn er lezingen en colleges gegeven. Er was een bibliotheekcollege over het onderzoek naar de slachtoffers van het bombardement, over het [Rampjaar 1672](#) en een lezing over de historie van Stadsarchief Rotterdam. Voor Zuid-Hollandse vakgenoten is er een vakverdiepingsbijeenkomst over Kunstmatige Intelligentie georganiseerd. Ook was het stadsarchief vertegenwoordigd bij verschillende (inter)nationale Archiefcongressen, onder andere in Praag (DLM Forum) en in Rome (ICA).

Rondleiding door
het depot. ▶

Organisatie

Medewerkers: 74,46 fte

Vrijwilligers: 19

Trainees: 2

Stagiaires: 9

Papier scheppen tijdens de Rotterdamse burendag.

Vieren

In oktober vierde het [Stadsarchief Rotterdam het 165-jarig bestaan](#) met verschillende activiteiten voor jong en oud. De medewerkers hebben een tentoonstelling samengesteld.

Op 22 oktober zijn veel burens en andere Rotterdammers langs geweest voor een kijkje in het archief en namen kinderen deel aan het eerste kinderatelier met papier scheppen, boekbinden en kalligraferen.

Publiceren

Sinds 1 juli 2022, Ketu Koti, is het boek [Koloniaal Rotterdam, stad van vandaag en morgen](#) voor alle inwoners van Rotterdam gratis te verkrijgen in alle Rotterdamse bibliotheken. De lezer maakt via het boek kennis met het koloniaal en slavernijverleden van Rotterdam. De eerste 20.000 boeken liggen al in vele Rotterdamse huiskamers en een tweede oplage is inmiddels van de drukpersen gerold.

Naast deze belangrijke publicatie zijn er ook andere artikelen en boeken gepubliceerd. Zoals de 120ste editie van het [Rotterdamse Jaarboekje](#), artikelen in de Telegraaf, het Archievenblad en de Elsevier. Uitgeverij Diafragma gaf een fotoboek uit met foto's van de collectie [Gemeentewerken](#).

Ook heeft het stadsarchief een bijdrage geleverd aan publicaties van anderen. Het boek *Metro 010*, een graphic novel over Rotterdam, is daar een mooi voorbeeld van.

Bereik via media

Vermeldingen in kranten & tijdschriften: 205

Facebook: 3.977

YouTube: 399

Instagram: 3.948

Twitter: 4.510

LinkedIn: 1.083

Bereik via websites

stadsarchief.rotterdam.nl: 148.966

archieven.nl: 86.329

wiewaswie.nl: 295.844

rotterdam.nl: 10.848

brandgrens.nl: 22.000

Spoorwegpersoneel en enkele reizigers poseren in het voorjaar van 1877 voor de camera van fotograaf Johann Georg Hameter (1835-1885). Ze staan op het perron van het gloednieuwe treinstation Beurs dat onderdeel uitmaakt van het nieuwe luchtspoor. Dit viaduct loopt vanaf het Hofplein dwars door de Rotterdamse binnenstad richting Zuid. Het Binnenrotteviaduct is gebouwd op veertig pijlers en zal tot aan de afbraak in 1993 het stadsbeeld domineren. In de jaren tachtig van de 19e eeuw ondergaat Rotterdam ingrijpende infrastructurele wijzigingen. Fotograaf Hameter legt deze veranderingen vast. Zijn beelden zijn te herkennen aan de toegevoegde wolkenluchten die zorgen voor een licht dramatisch effect.

Bron: [Collectie vroege foto's.](#)

